

Herbarium News

หนังสือพิมพ์จิว ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 เดือนกันยายน 2550
นสพ.เพื่อเยาวชนผู้รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คอลัมน์เด่น

บรรณาธิการแถลง ทอพรรณไม้	2
เที่ยวสวนกับเพื่อน สวนใกล้เมือง	3
นานาสาระ คุยเรื่องเฟิร์นกับพี่น้อง	4
พืชประหลาด เก็บผักริมรั้ว	5
มือร้อย สีต้นพรรณไม้	6
ไม้ป่านาชม เข้าป่าดูเห็ด	7
สอนน้องวาดรูปลายเส้นทางพฤกษศาสตร์ ต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัย	8
พฤกษศาสตร์วันละคำ สารพันพรรณไม้	9
ชื่อนั้นสำคัญไฉน? ต้นไม้ประจำจังหวัด	10
มาเข้าห้องสมุดกันเถอะ นายทะเบียน	11
หน้านี้มีรางวัล, เฉลยเกมส์ท้ายเล่ม ถามมา-ตอบไป	12

บรรณาธิการแถลง

สวัสดีค่ะทุกท่าน หนังสือพิมพ์ที่จับวับนี้มาพร้อมกับลมหนาวเลย ดูแลสุขภาพกันดิๆ นะคะ ถ้าเจ็บป่วยก็รีบบอกคุณพ่อคุณแม่ให้พาไปหาหมอเอายามารับประทานก่อนที่จะเป็นหนัก เดียวนี้โรคต่างๆ มีความรุนแรงขึ้นเพราะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่ประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่ใช่ธรรมชาติ เพื่อใช้ในการเกษตรกรรม การแพทย์ การอุตสาหกรรม ทำให้สภาวะแวดล้อมของโลกเปลี่ยนแปลงไปเกิดภาวะเรือนกระจกเอาไว้วันหลังป่าจะคุดเรื่องภาวะโลกร้อน และภาวะเรือนกระจกให้ฟัง เมื่ออุณหภูมิของโลกร้อนขึ้น เชื้อโรคที่ทนสภาพร้อนได้ก็สามารถปรับตัว และอยู่ได้นานในภาวะนี้ แถมยังมีการพัฒนาไปอีก ฟังแล้วน่ากลัวนะคะ

ป้าจะเปิดคอลัมน์สำหรับข้อเขียนของพวกหลานๆ ในฉบับหน้า ถ้าหลานๆ มีเรื่องดีๆ น่าสนใจเกี่ยวกับพรรณไม้ ไม่ว่าจะเป็นพรรณไม้แถวบ้าน ช้างร้าง ฯลฯ เขียนส่งมาถึงเรา ถ้าข้อเขียนของใครได้ลงในสฟ.จั่ว ป้ามีรางวัลให้ด้วย ในฉบับนี้หลานๆ ก็ติดตามคอลัมน์ของพี่ๆ น้าๆ ลุง ตามเคยนะคะ อ่านกันให้สนุก เก็บเกี่ยวความรู้ให้เต็มที่ให้สมกับที่พวกเราตั้งใจทำให้หลานๆ ได้จดจำความรู้เรื่องพรรณไม้ต่างๆ ที่เรานำมาเสนอให้

พวกเราดีใจที่เราได้ทำประโยชน์ให้กับพวกน้องๆ หนูๆ หลานๆ ทั้งหลายที่จะเป็นเยาวชนที่ดีของชาติต่อไปค่ะ

เจอกันฉบับหน้านะคะ
ป้าอบเชย

หอพรรณไม้...อย่างนา

หลังจากรู้จักหอพรรณไม้กับดีพอสสมแล้ว ฉบับนี้ก็จะมาพูดถึงข้างในหอพรรณไม้กันนะคะ อ้อเกือบลืมไปต้องพูดถึงสถานที่ตั้งหอพรรณไม้ก่อน ซึ่งควรเป็นที่ที่มีความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม นอกจากนี้ต้องมีการคมนาคมสะดวกที่คนจะเดินทางใช้บริการ และที่สำคัญต้องเป็นสิ่งก่อสร้างที่สร้างสำหรับการจัดตั้งเป็นหอพรรณไม้โดยเฉพาะ ที่นี้มาดูภายในหอพรรณไม้กันบ้าง

สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงได้แก่อุณหภูมิภายในหอพรรณไม้ควรอยู่ที่ประมาณ 20-21 องศาเซลเซียส อุณหภูมิกำลังเย็นสบายเลยใช้ไหมครับน้องๆ แต่คนนอนในหอพรรณไม้ไม่ได้นะครับ เพราะนอกจากจะต้องมีอากาศที่แห้งแล้วภายในหอพรรณไม้ยังเต็มไปด้วยสารเคมีที่ใช้อบน้ำยาพรรณไม้เพื่อป้องกันแมลงและเชื้อราต่างๆ เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอากาศร้อนชื้นทำให้ตัวอย่างพรรณไม้แห้งเสียหายได้ง่าย โดยเฉพาะจากพวกแมลงที่ชอบกินเนื้อไม้และใบไม้ แม้ทางหอพรรณไม้เราจะอบน้ำยาอย่างดี บางครั้งแมลงก็สามารถวางไข่และปรับตัวได้ ดังนั้นจึงต้องมีการนำตัวอย่างออกมาแช่แข็งในตู้แช่แข็งหมุนเวียนกันไปตลอดเวลา เพื่อให้พรรณไม้อยู่คงทนคู่กับหอพรรณไม้ไปตลอดครับ ส่วนประกอบที่สำคัญอื่นๆ ของหอพรรณไม้ ได้แก่ ตู้อบพรรณไม้ซึ่งในปัจจุบันหอพรรณไม้เราใช้เป็นตัวอบไฟฟ้าขนาดใหญ่ เวลาอบจะใช้อุณหภูมิที่ 50-80 องศาเซลเซียส เพียง 2 วัน ตัวอย่างพรรณไม้ก็จะแห้งสนิทเลยครับ แต่จะให้ดีควรใช้ประมาณ 50 องศาเซลเซียส แต่ใช้เวลานานขึ้น แต่พรรณไม้จะแห้งสนิทและสวยงามกว่าการอบที่อุณหภูมิสูงๆ นอกจากตู้แช่แข็ง ตู้อบพรรณไม้ที่กล่าวมาแล้ว ที่เก็บพรรณไม้ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับหอพรรณไม้เป็นอย่างมาก ที่เก็บพรรณไม้เหล่านี้ได้แก่ กล่องใส่พรรณไม้ และตู้เก็บพรรณไม้ กล่องใส่พรรณไม้มีประโยชน์หลายอย่างครับ เช่น เอาไว้ใช้ในเวลาย้ายพรรณไม้ และการเก็บพรรณไม้ชั่วคราวเป็นต้น

แต่ก็มีหอพรรณไม้บางแห่งใช้กล่องเก็บตัวอย่างพรรณไม้เป็นการถาวรไปเลยก็มีครับ สำหรับหอพรรณไม้ที่เราใช้ตู้เก็บพรรณไม้ ซึ่งมี 2 แบบ คือแบบตู้ไม้ และตู้ compactor คือตู้ที่ติดกันเป็นรางเพื่อลดพื้นที่การจัดเก็บทำให้เก็บพรรณไม้ได้จำนวนมาก

สิ่งสำคัญท้ายสุดในการสร้างหอพรรณไม้ที่จะกล่าวในฉบับนี้ได้แก่การป้องกันอัคคีภัยครับ ไฟทำลายทุกอย่างในพริบตา ดังนั้นการปกป้องดูแลตัวอย่างพรรณไม้ให้เป็นสมบัติของชาติสำหรับการศึกษาวิจัยด้านพรรณพืชจึงมีความจำเป็นที่หอพรรณไม้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีทั้งระบบควบคุมการดับไฟโดยใช้น้ำฉีด และมีเครื่องดับเพลิงประจำจุดต่างๆ อย่างพอเพียง คราวหน้าเราจะมาดูรายละเอียดสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ในหอพรรณไม้ สวัสดีครับ

เที่ยวสวนกับเพื่อน...พักผ่อน

ลองไต่กันอีก คราวนี้เพื่อนจะพาไปเที่ยวสวนพฤกษศาสตร์พัทลุงที่อยู่ในตำบลพนาสูง จังหวัดพัทลุง ปัจจุบันจังหวัดพัทลุงนับว่าเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญเมืองหนึ่งเพราะธรรมชาติที่งดงาม วัฒนธรรม และความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอีกทั้งแนวเขตติดกับทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นที่ท่องเที่ยวที่สวยงามมาก

สวนพฤกษศาสตร์พัทลุง จังหวัดพัทลุง อยู่ในตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน หมู่ 2 และหมู่ 4 ติดต่อกับทะเลน้อยและทะเลหลวง เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติที่มีความบริสุทธิ์แห่งหนึ่งในจังหวัดพัทลุงและเนื้อที่กว้างมากถึง 6,100 ไร่ บริเวณสวนพฤกษศาสตร์มีสภาพภูมิศาสตร์ที่สวยงามติดทะเลสาบน้ำจืด มีคลอง ป่าไม้สมบูรณ์ อากาศบริสุทธิ์เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะทำการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอนาคตอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดพัทลุง บริเวณพื้นที่สวนประมาณ 6,100 ไร่ มีลักษณะทั่วไปเป็นที่ราบน้ำท่วมถึงและมีน้ำขังบางตอน ยกเว้นในฤดูแล้ง มีน้ำท่วมถึงสูงประมาณ 1-2 เมตรในฤดูน้ำหลาก นานประมาณ 15-30 วัน ช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคมของทุกปี บริเวณพื้นที่ติดกับทะเลน้อยและทะเลหลวงมีคลองน้ำจืดไหลผ่านกลางที่จากคลองญวนไหลลงสู่คลองปากประและ จากคลองปากประจะไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นป่าพรุเสม็ด พรรณไม้เด่น เช่น หยีน้ำ กระทุ่ม กระจับ ไทร อินทนิลน้ำ ไม้เถาว์ กล้วยไม้ เฟิน และไม้ป่า ประเภทบัว กก กระเจียว เตย เป็นต้น

ปัจจุบันสวนพฤกษศาสตร์พัทลุงได้พัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่น่าสนใจ คือ เป็นทางเดินคอนกรีตยกระดับระยะทาง 910 เมตรผ่านเข้าไปในป่าเสม็ดให้บรรยากาศการเดินศึกษาธรรมชาติที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถสัมผัสพรรณพืช และสัตว์ป่าได้อย่างใกล้ชิด และสะดวกสบายใช้เวลาในการเดินประมาณ 1-2 ชั่วโมง หากไปเป็นหมู่คณะสามารถติดต่อขอวิทยากรนำทางได้ที่สำนักงานสวนพฤกษศาสตร์พัทลุง

นอกจากนี้หากมีเวลายังสามารถเช่าเรือเพื่อนั่งชมทิวทัศน์ของทะเลน้อยโดยเริ่มต้นจากบริเวณสวนพฤกษศาสตร์ไปยังเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยได้อีกด้วยเป็นเส้นทางที่แปลกตาจากเดิมที่เรามักไป

เริ่มต้นนั่งเรือจากทะเลน้อยเลย จึงเหมาะสำหรับน้องๆ ที่ชอบนั่งเรือชมนก ชมไม้ และยังได้เห็นวิถีชีวิตของคนในบริเวณทะเลน้อย รวมถึงการใช้ประโยชน์จากต้นกระจุตที่นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ว่าเป็นสินค้าพื้นบ้านที่สำคัญของจังหวัดพัทลุงทีเดียว สำหรับการเดินทางไปยังสวนพฤกษศาสตร์พัทลุงไปได้อย่างสะดวกสบายโดยใช้ถนน ร.พ.ช.ราดยาง สามารถเดินทางจากตัวจังหวัดได้ 2 ทางคือ ปากประ-ลำปำ-พัทลุงระยะทางประมาณ 17 กิโลเมตร และทางทะเลน้อย-ควนขนุน-พัทลุง ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร

สวนรุกขชาติบ้านเพ

สวนใกล้เมืองที่ลงอยากจะทำให้หลานไปฉบับนี้ ก็อยู่ไม่ไกลมากนักนั่นก็คือ สวนรุกขชาติบ้านเพ สวนนี้มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 กรมป่าไม้ได้อนุมัติให้ดำเนินการจัดสร้างสวนรุกขชาติบ้านเพขึ้นในบริเวณชายหาดบ้านเพ มีพื้นที่จำนวน 625 ไร่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และดูแลรักษาป่าชายหาดที่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า สวนสน อันเป็นเหมือนสัญลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจังหวัดระยองเลยทีเดียว

สวนรุกขชาติบ้านเพนั้น มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบป่าชายหาดอยู่ติดทะเลเป็นแนวยาวประมาณ 2.8 กิโลเมตร ดินเป็นดินทราย มีไม้ที่มีค่าจำนวนมาก ได้แก่ ยางนา ตะเคียนทอง กระตัง เสม็ด พะยอม เทียงเต็ง มะค่าแต้ เป็นต้น ซึ่งเป็นพรรณไม้ดั้งเดิมได้ทำการปลูกพรรณไม้เสริมเพื่อปรับปรุงสภาพพื้นที่และ เป็นแหล่งทดลองปลูกพรรณไม้ เพื่อการศึกษาวิจัยระบบนิเวศป่าชายหาดที่เหลือเพียงไม่กี่แห่งในประเทศ

สวนใกล้เมือง...ลงหมอบ

ที่ตั้งของสวนรุกขชาติบ้านเพนั้น อยู่ที่ชายหาดบ้านเพ ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ห่างจากตลาดบ้านเพ ไปทางทิศตะวันออกเลียบชายฝั่งทะเลประมาณ 2 กิโลเมตร ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงนั้น ก็มีแหลมแม่พิมพ์ อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง และอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ฉบับนี้ลงหมอบขอลาไปก่อน พบกันใหม่ฉบับหน้า แล้วก็อย่าลืมชวนคุณพ่อคุณแม่ไปเที่ยวสวนกันนะครับ

นานาสาระ...พืชผัก

การประดิษฐ์รังฟักไข่ดินเผาแบบโดยใช้พืชสมุนไพรเป็นวัสดุรองรัง

แมงลักคา

ปัจจุบันการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในเชิงพาณิชย์ หรือเลี้ยงเป็นจำนวนมาก จะใช้ตู้ฟักไข่ฟักไข่แทนแม่ไก่ แต่เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ยังนิยมให้แม่ไก่ฟักไข่และเลี้ยงลูกด้วยตนเอง รังฟักไข่ที่ใช้ไม่มีรูปแบบและขนาด

ตายตัวมักนำสิ่งของเหลือใช้ในครัวเรือน เช่น เชิง บึงกี้ และ โอ่งแตก มาใช้เป็นรังฟักไข่รองรังด้วย วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น ฟางข้าว กระสอบป่าน หรือเศษผ้า รังฟักไข่เหล่านี้ จะเป็นแหล่งอาศัย และหลบซ่อนของปรสิตภายนอกของไก่ เช่น ไรไก่ เหา และเหือด เกษตรกรบางรายได้แก้ไขโดยพ่นยาฆ่าแมลงไปที่รังและตัวไก่ ซึ่งวิธีนี้เป็นอันตรายต่อสุขภาพของไก่ แต่มีเกษตรกรบางรายได้นำเอาใบพืชสมุนไพรหลายชนิด มาใช้เป็นวัสดุรองรังเพื่อขับไล่แมลงที่มารบกวนไก่ เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ใช้กันมานานแล้ว

ตะไคร้หอม

สวนพฤกษศาสตร์ภาคตะวันออก (เขาหินซ้อน) จึงได้นำภูมิปัญญานี้มาประยุกต์ออกแบบรังฟักไข่ โดยเลือกดินเหนียวเป็นวัสดุทำตัวรัง เพราะทำความสะดวกง่ายและ ไม่เป็นแหล่งสะสมหรือซ่อนตัวของปรสิตภายนอก

ของไก่ ตัวรังเป็นรูปถังเบียร์วางแนวนอน มีเส้นผ่านศูนย์กลางปากรัง 14 นิ้ว และยาว 16 นิ้ว เพื่อให้เหมาะสมกับขนาดแม่ไก่ ด้านหลังบ้นคอนกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 เซนติเมตร วางตามแนวยาวของตัวรัง สำหรับให้แม่ไก่เกาะขณะที่ไม่ได้กกไข่ กันรังเจาะรูหรือเปิดช่องระบายอากาศแบบต่างๆ และปั้นชาสำหรับยึดรังไม่ให้ล้มเมื่อวางกับพื้นรองรังด้วยใบพืชสมุนไพรแห้งที่มีคุณสมบัติป้องกันปรสิตภายนอกของไก่ โดยใช้ใบตะไคร้หอม หรือใบตะไคร้เป็นโครงในการสาน ภายในเสริมด้วยใบสะเดา ใบแมงลักคา และใบไผ่ ตักทอให้เป็นแผ่นโค้งรับกับอกของแม่ไก่ จากการทดลองให้เกษตรกรนำไปใช้ ปรากฏว่าแม่ไก่ส่วนใหญ่เลือกใช้รังฟักไข่ดินเผามากกว่ารังแบบเดิม พบปรสิตภายนอกลดลงจนไม่พบอีก และแม่ไก่และลูกไก่มีสุขภาพดีขึ้น

แม่ไก่เข้าฟักไข่ในรัง

คุยเรื่องเฟิร์นกับพี่หน้อย...

สวัสดีค่ะน้อง ๆ จากคอลัมน์พฤกษศาสตร์วันละคำ ในหนังสือพิมพ์ฉบับประจำเดือนพฤศจิกายน 2549 ลุงแก้วก็ได้แนะนำกลุ่มของพืชต่าง ๆ ที่อยู่ในอาณาจักรพืชกันไปแล้ว ในฉบับนี้พี่ก็เลยถือโอกาสมาแนะนำน้อง ๆ ให้รู้จักกับ พืชในกลุ่มเฟิร์น (Ferns) ค่ะ

เฟิร์นจัดเป็นพืชที่มีวิวัฒนาการต่ำเนื่องจากยังไม่มีดอกสวย ๆ ให้เราเห็น แต่เฟิร์นจะสร้างสปอร์ในการสืบพันธุ์แทน ดังนั้นความสวยงามของเฟิร์นจึงไม่ได้อยู่ที่ดอก แต่อยู่ที่รูปแบบของใบที่หลากหลาย ลักษณะการเรียงตัวของกลุ่มอับสปอร์ที่งดงามแปลกตา และในบางชนิดก็มีรูปทรงลำต้นที่สวยงาม ในปัจจุบันเฟิร์นจัดเป็นพืชกลุ่มหนึ่งที่ได้รับคามนิยมอย่างแพร่หลายในการใช้เป็นไม้ประดับ ตัดใบมาจัดแจกันดอกไม้ ใช้ทำงานประดิษฐ์ และอื่น ๆ อีกมากมายเลยคะ

แบบโหนดที่เรียกว่าเป็นเฟิร์น

ลักษณะของเฟิร์นที่ใช้ในการจำแนกออกจากพืชอื่น ๆ ได้แก่

1. เฟิร์นส่วนใหญ่จะมีใบอ่อนที่ม้วนงอ

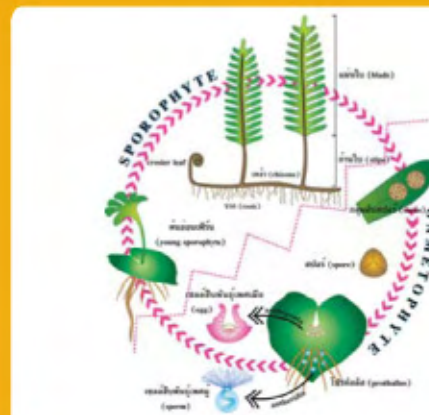
ใบอ่อนของเฟิร์น
Thelypteris sp.

2. เฟิร์นจัดเป็นพืชที่มีการวิวัฒนาการต่ำจึงยังไม่มีดอก แต่จะสร้างสปอร์ในการสืบพันธุ์

กลุ่มอับสปอร์ของเฟิร์น
Thelypteris sp.

3. เฟิร์นมีวงจรชีวิตแบบสลับซึ่งเห็นได้ชัดเจน ได้แก่ระยะสปอโรไฟต์ (sporophyte) คือระยะที่มีการสร้างสปอร์หรือระยะที่เป็นต้นเฟิร์นที่เราเห็นกันทั่วไปนั่นเองคะ และระยะแกมีโทไฟต์ (gametophyte) คือระยะที่สปอร์ปลิวไปตกในที่ที่เหมาะสม แล้วงอกเป็นเส้นสายหรืออาจเป็นแผ่นเล็ก ๆ ลักษณะคล้ายรูปหัวใจเรียกว่า โปรเทลลัส (prothallus) ค่ะ

วงชีวิตของเฟิร์น

ดังนั้นถ้าหากน้อง ๆ อยากรู้ว่าพืชชนิดไหนจัดเป็นพืชในกลุ่มเฟิร์นก็ให้น้อง ๆ ดูที่ใบอ่อนว่าม้วนงอหรือไม่ จากนั้นก็หาใบที่โตเต็มที่แล้วลองพลิกดูทางด้านล่างของแผ่นใบว่ามีกลุ่มผงสีเหลือง สีน้ำตาล หรือสีดำ เรียงตัวเป็นกลุ่ม เป็นแถว หรือเกิดติดกันเป็นผืนใหญ่หรือป่าว ถ้ามี นั่นก็คือกลุ่มของอับสปอร์คะ

เมื่ออ่านมาถึงตรงนี้แล้วพี่คิดว่าน้อง ๆ คงจะได้รับความรู้เกี่ยวกับพืชในกลุ่มเฟิร์นอย่างคร่าว ๆ กันแล้วนะคะ เอาไว้ฉบับหน้าพี่จะมาแนะนำเกี่ยวกับโครงสร้างของเฟิร์น และเฟิร์นชนิดต่าง ๆ ที่น่าสนใจ อย่าลืมติดตามอ่านกันนะคะ บายคะ

พืชประหลาด...พริกขี้หนู

น้องๆ เคยสงสัยกันมั้ยว่า ต้นไม้หรือพืชทั่วไปจะออกดอกเป็นดอกเดี่ยวหรือเป็นช่อดอกอย่างชัดเจน ฉบับนี้พี่พริกขี้หนูขอแนะนำให้รู้จักกับพืชที่มีช่อดอกแปลกๆ คือช่อดอกเป็นแผ่นคล้ายริบบิ้นๆ น้องๆ นึกออกมั๊ยคะ ลองดูภาพประกอบที่เป็นแผ่นเขียวๆ มีตุ่มตะปุ่มตะป่ำสีแดงอมชมพู นั่นแหละคือช่อดอกแบบริบบิ้นที่พริกขี้หนูมีในฉบับนี้

พืชที่มีลักษณะช่อดอกแปลกประหลาดนี้เป็นพืชในวงศ์องุ่น (Vitaceae) จัดอยู่ในสกุล *Pterisanthes* (อ่านว่า เทอ-ริ-แซน-เทส) ซึ่งหมายถึง แกนของช่อดอกมีลักษณะคล้ายปีก พืชสกุลนี้ทั่วโลกมีทั้งหมด 18 ชนิด พบเห็นเฉพาะบริเวณภาคใต้ของไทย ประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซียเท่านั้น

ชนิดที่พบในประเทศไทยและนำมาให้ดูเป็นตัวอย่างก็คือ พวงหูด มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Pterisanthes cissoides* อ่านว่า เทอ-ริ-แซน-เทส ชีส-ซอย-เดส เป็นไม้เถา ใบเป็นใบประกอบมี 1-5 ใบย่อย ช่อดอกออกตามง่ามใบ ก้านช่อดอกยาว 20-25 ซม. แกนของช่อดอกแผ่เป็นแผ่นบางคล้ายใบหรือริบบิ้น ซึ่งแต่ละช่อมีดอก 2 แบบ คือ ดอกบนแผ่นช่อดอกไม่มีก้านดอกย่อย เห็นเป็นตุ่มๆ เล็กๆ คล้ายเป็นเม็ดหูด เป็นดอกสมบูรณ์เพศ คือมีครบทั้งเกสรเพศผู้และเพศเมีย ดอกแบบที่สองเป็น ดอกที่ยื่นออกมาจากขอบแผ่นช่อดอก มีก้านดอกย่อย ปลายเป็นตุ่มรูปถ้วยเล็กๆ เป็นดอกไม่สมบูรณ์เพศหรือดอกที่เป็นหมัน กลีบดอกและกลีบเลี้ยงมีขนาดเล็กมาก ผลสีแดงอมชมพู เส้นผ่านศูนย์กลาง 0.8-1 ซม. ภายในมีเมล็ดจำนวนมาก เป็นไขบ้างคะ น้องๆ เป็นช่อดอกที่แปลกมากใช้ไหมคะน้องๆ สามารถพบเห็นต้นพวงหูดได้ทางภาคใต้ เช่นที่สวนอุทยานสระนางมโนราห์ จ. พังงา และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหาลา-บาลา จ. นราธิวาส จะเห็นไม่มากนักขึ้นตามริมลำธารในป่าดิบชื้น ห้อยระยระยงตามพุ่มไม้ต่างๆ ในต่างประเทศพบเห็นทั่วไปในคาบสมุทรมลายู เกาะบอร์เนียว เกาะสุมาตรา และเกาะชวา

ส่วนพืชประหลาดฉบับหน้าจะเป็นชนิดไหน ประหลาดยังไง ต้องติดตามกันต่อไปนะคะ

เก็บผักริบร้ว... รากไม้

น้องๆ ยากรับประทานผักให้เข้ากับลักษณะประจำตัวของแต่ละคนกันบ้างไหม น้องที่เป็นคนใจเย็น อดทนเป็นลักษณะของคนธาตุดินเจ้าเรือน (เกิดเดือนตุลาคม-ธันวาคม) สังเกตไหมว่า น้องจะชอบทานอาหารรสเผ็ด หวาน มัน เค็ม ยกตัวอย่างผักพื้นบ้าน เช่น ยอดฉิก ยอดมะม่วงหิมพานต์ ยอดฝรั่ง ยอดมะยม ยอดเสม็ด ยอดฟักทอง ยอดกระโดน ยอดผักหวาน ยอดผักเชียงดา กล้วยดิบ สมอไทย กระถิน ขนุนอ่อน มะเดื่ออุทุมพร ผักขี้หูด สะตอ โสน ขจร เนียง ถั่วพู ฟักทอง ชะอม ยอดมะพร้าว ยอดเต้าร้าง หมุย ท้มมั่ง เหยียง ผักลิ้นงู มั่นปู้ เป็นต้น

● น้องที่เป็นคนใจร้อน กินเก่ง หิวบ่อย เป็นลักษณะของคนธาตุไฟเจ้าเรือน (เกิดเดือนมกราคม-มีนาคม) มักชอบทานอาหารรสขม เย็น จืด ยกตัวอย่างผักพื้นบ้านเช่น

ผักเพกา มะระขี้นก ยอดหวาย ยอดกะพ้อ ยอดมะรุ้ม ยอดมะเฟือง ดอกขี้เหล็ก ใบยอ สะเดา ผักโขม ผักฮ้วนหมู ผักปลั่ง ผักบุ้ง ตำลึง ผักกระเฉด ผักกระสัง สายบัว ผักกาดนกเขา ผักหนาม ยอดมันเทศ หอยวกกล้วย น้ำเต้า ผักแว่น แพงพวยน้ำ ฯลฯ

● น้องที่มีอารมณ์แปรปรวน โกรธง่ายหายเร็ว เป็นลักษณะของคนธาตุลมเจ้าเรือน (เกิดเดือนเมษายน-มิถุนายน) มักชอบทานรสเผ็ดร้อน ยกตัวอย่างผักพื้นบ้าน เช่น กระเพรา โหระพา แมงลัก กระเทียม ดอกกระเจียว ขมิ้นชัน ผักคราดหัวแหวน ข้าวหลาม ผักไผ่ สะระแหน่ หูเสือ ผักขง ผักชีลาว ผักชีล้อม ยี่ห่วย ชিং ข่า ตะไคร้ กระชาย พริกไทย พลุควา กระพังโหม ฯลฯ

● ส่วนน้องที่เป็นคนใจเย็น ทำอะไรค่อนข้างช้า เป็นลักษณะของคนธาตุน้ำเจ้าเรือน (เกิดเดือนกรกฎาคม-กันยายน) ชอบทานอาหารรสเปรี้ยว ยกตัวอย่างผักพื้นบ้านเช่น ยอดมะขามอ่อน ชะมวง มะดัน มะกอก ผักติ้ว มะอึก มะนาว มะเขือเทศ กระถ่อน ส้มกบ ส้มมุด (ดิบ) ส้มกุ่ม ส้มลม ส้มเลี้ยว ส้มป่อย ฯลฯ

● น้องๆ ลองดูว่าตรงกับตัวเองไหม พี่ใช้หลักทฤษฎีการแพทย์แผนไทย อาจจะไม่ตรงกับที่น้องเคยได้ยินมาบ้าง (ถ้าน้องคนใดสนใจรายละเอียดเพิ่มเติม เขียนมาถามเป็นส่วนตัวได้นะจ๊ะ) ที่พี่เล่าให้ฟังก็เพราะอยากให้น้องๆ หันมาลองทานผักให้มากขึ้น นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพแล้ว ยังช่วยปรับสมดุลธาตุทั้ง 4 ภายในร่างกายด้วย

● ฉบับนี้พี่ขอแนะนำ กลุ่มน้ำ (ชลบุรี,ลพบุรี,ทั่วไป) ผักกุ่ม (เชียงใหม่, อุตรดิตถ์,ชลบุรี,นครศรีธรรมราช) กุ่ม (เลย, อีสาน) กุ่มบก, กุ่ม (ชลบุรี,นครศรีธรรมราช) (น้องอาจจะสงสัยทำไมผักชนิดเดียวเรียกชื่อพื้นเมืองไม่เหมือนกัน ชื่อเรียกแตกต่างกัน ตามแต่ละท้องถิ่นที่วงเล็บไว้ข้างท้ายนะ) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Cratogeomys* G.Forst. อยู่ในวงศ์ Capparaceae ลักษณะเป็นไม้ต้นขนาดกลาง ใบ ประกอบแบบนิ้วมือมีใบย่อย 3 ใบ รูปรีหรือรูปไข่ ปลายแหลมหรือ เรียวแหลม โคนสอบ ช่อดอก แบบช่อกระจุกซี่ ใบประดับเล็กมาก กลีบเลี้ยง รูปรีหรือรูปไข่ กลีบดอก สีขาว ค่อยๆ เปลี่ยนเป็นสีเหลือง ผล สีเทาอมเหลือง

ค่อนข้างกลมยาวหรือรูปไข่ วิธีรับประทาน ยอดอ่อน ใบอ่อน ช่อดอกอ่อน นำไปดองด้วยน้ำเกลือและข้าวสุกเล็กน้อย และตากแดดไว้ 2-3 วัน ใช้เป็นผักจิ้มน้ำพริก มีรสเปรี้ยวเล็กน้อยหรือใกล้เคียงกับปลาลา อาหารที่มีรสเผ็ดต่าง ๆ หรือนำมาทำกับปลาทุ้งหรือใช้ผัด ทำแกงแกงส้มกับปลาสด หรือนำมาต้มคั้นน้ำทั้ง 1-2 ครั้ง เพื่อลดความขม แล้วนำไปแกงคล้ายแกงขี้เหล็ก โดยปรุงรสด้วยข่าอ่อน ตะไคร้ น้ำปลาร้า และข้าวสารเล็กน้อย ประโยชน์ทางสมุนไพร ใบ ช่วยเจริญอาหาร ช่วยย่อยอาหาร เป็นยาระบาย

● น้องๆ เคยทาน กลุ่มน้ำกันบ้างไหม ถ้านำไปดอง มีรสเปรี้ยว เหมาะสำหรับคนธาตุน้ำ แต่ถ้าไม่ได้ดอง มีรสขม เหมาะสำหรับคนธาตุไฟ น้องๆ ชอบทานผักอะไรมากที่สุด หรืออยากรู้จักผักพื้นบ้านชนิดไหน เขียนมาเล่าหรือถามกันได้นะจ๊ะ แล้วพบกันใหม่ฉบับต่อไปนะ

มีออรอย...พีเทนนิส

นมถั่วเหลือง

สวัสดีค่ะน้องๆ สมาชิกหนังสือพิมพ์พืชมหัศจรรย์ ช่วงนี้คงเพิ่งจะเปิดเทอมกับใช้ใหม่คะ...แต่อย่ามีพลาดพลั้งกับการเข้าเรื่องมันซะๆ ที่ผ่านมาระหว่างช่วงปิดเทอมกับเพื่อนๆ จนไม่ได้ตั้งใจกับบทเรียนที่คุณครูสอนในเทอมนี้ เพราะเพลอเปิดด้วยกิจจะปีใหม่กับ...แล้วนะ...ก่อนปีใหม่อย่าลืมนะว่าน้องๆ มีสอบกลางภาคกันนะจ๊ะ... ถ้าอย่างนั้น หลังสอบกลางภาคเสร็จจะเป็นการฉลองปีใหม่นะมาจัดปาร์ตี้กับดีโหมค๊ะ ซึ่งในงานเลี้ยงต่างๆ นอกจากจะต้องมีอาหารที่อร่อยแล้วเครื่องดื่มก็เป็นส่วนสำคัญด้วย (ช่วยดับกระหายและบรรเทาอาการคอแห้งระหว่างที่น้องๆ สนุกกัน) เอ้อ...มีใครคิด ออกบ้างไหมว่าเราจะทำเครื่องดื่มอะไรกันดีที่มีประโยชน์ต่อร่างกายของเรา บิง...จ้ะ เรามาทำเครื่องดื่มจากถั่วเหลืองกันดีกว่าซึ่งก็คือ นมถั่วเหลือง อย่าเพิ่งร้องยี้กันนะะะ ว่าทำไมถึงทำนมถั่วเหลืองก็เพราะนมถั่วเหลืองมีคุณค่าทางโภชนาการสูงกว่าเครื่องดื่มอื่นๆนั่นเอง

ส่วนประกอบ

ถั่วเหลือง	1	กิโลกรัม
น้ำตาลทราย	500	กรัม
(น้องๆอย่ารับประทานหวานกันมากนักนะคะ)		
เกลือป่น	1	ช้อนชา
น้ำสะอาด	32	ถ้วย
(ประมาณ 8 ลิตร)		

วิธีทำ

- นำถั่วเหลืองมาคัดเอาสิ่งสกปรก กรวด ทรายดิน ออกให้หมด ล้างให้สะอาด (เมล็ดที่เสียจะลอยน้ำให้คัดทิ้ง) เอาขึ้นจากน้ำสงไว้
- นำถั่วเหลืองไปคั่วให้หอม แล้วนำถั่วเหลืองที่คั่วไปแช่ในน้ำสะอาดประมาณ 5-8 ชั่วโมง หรือแช่ในน้ำร้อนประมาณ 3 ชั่วโมงก็ได้ตามสะดวก ให้สังเกตว่าพอมันเริ่มพองอมน้ำเต็มทีก็จะใช้ได้ จากนั้นนำมาบีบเอาเปลือกออก ล้างให้สะอาดเอาขึ้นจากน้ำสงไว้
- แบ่งถั่วเหลืองพอประมาณ ใส่ในเครื่องปั่นน้ำผลไม้แล้วใส่น้ำให้พอปริ้มๆ ปั่นถั่วเหลืองให้ละเอียด แบ่งปั่นไปเรื่อยๆ หรือ บดด้วยไม้หินจนถั่วเหลืองหมดระหว่างที่ปั่นถั่วเหลืองนี้ให้ตวงน้ำ 2 ลิตรนำไปต้มจนเดือดจัดรอไว้

Tip : นอกจากถั่วเหลืองจะเป็นแหล่งไขมันและโปรตีนที่มีประโยชน์ต่อร่างกายแล้ว ใบถั่วเหลืองยังอุดมไปด้วยสารอาหารอีกมากมาย คือ คาร์โบไฮเดรต แคลเซียม ฟอสฟอรัส วิตามิน A,B,B1,B2,B6,B12 วิตามิน C,D,E และสลิคิน อันเป็นสารบำรุงสมอง เพิ่มความทรงจำ ลดไขมันและ ลดคอเลสเตอรอลในร่างกายได้อีกด้วย สำหรับข้อเสีย คือถั่วเหลืองให้แคลเซียมน้อยมาก คนที่ดื่มนมวัวจะต้องรับประทานอาหารอื่นที่ให้แคลเซียม คือผักสีเขียวและปลาตัวเล็ก

- เทน้ำถั่วเหลืองที่ปั่นไว้แล้วใส่ลงไปในหม้อที่รองด้วยผ้าขาวบาง 2 ชั้น นำน้ำที่ต้มเดือด (2 ลิตร) เทตามลงไปคนให้เข้ากันน้ำจะอุ่นพอดีคั้นเอาแต่น้ำนมถั่วเหลืองแบบคั้นกะทิ แล้วแยกกรองกากออกมา
- เทน้ำถั่วเหลืองที่คั้นไว้แล้วใส่ลงไปในหม้อ โดยกรองด้วยผ้าขาวบาง 2 ชั้นเสร็จ แล้วเติมน้ำส่วนที่เหลือทั้งหมดลงไปในหม้อ คนให้เข้ากัน
- ยกหม้อขึ้นตั้งไฟ (ถ้าต้องการใช้กลิ่นใบเตยดับกลิ่นสาบถั่วเหลืองให้ใส่ใบเตยตอนนี้) ต้มด้วยไฟกลางพอเริ่มจะเดือดก็ใช้ไฟอ่อน คือต้มให้น้ำถั่วเหลืองร้อนแต่ไม่เดือดขึ้นตอนในการต้มใช้เวลาประมาณ 30 - 40 นาที ในขณะที่ต้มต้องหมั่นคนอยู่ตลอดเวลาเมื่อนั้นจะไหม้ได้ง่าย พอชิมดูว่าถั่วเหลืองสุกแล้วใส่เกลือเคี้ยวต่ออีกประมาณ 5 นาที ปิดไฟหรือยกลง เติมน้ำตาลและเกลือป่น ชิมรสตามชอบ

เพิ่มเติม..... เนื่องจากเป็นงานปาร์ตี้น้องๆคงอยากให้นมถั่วเหลืองมีสีสรรสวยงามก็สามารถแต่งเติมสีได้จากพืชผักต่างๆ เช่น สีเหลือง จาก ขมิ้นชัน ฟักทอง แครอท สีเขียว จาก ใบเตยหอม สีแดง จากมะเขือเทศสุก กระเจี๊ยบ สีน้ำเงิน จากดอกอัญชัน สีม่วง จาก ดอกอัญชันสีน้ำเงินผสมมะนาว

สีสังพรรณไม้ ...แต่รักคิวลำน้อย

สวัสดีค่ะน้องๆ Herbarium News ฉบับนี้เป็นฉบับแรกที่เราได้พบกันนะะะ ในฉบับก่อนหน้านี้น้องๆ คงได้รับความรู้ต่างๆ มากมาย และที่น้องๆ น่าจะชอบก็คงจะเป็นภาพพรรณไม้ชนิดต่างๆ ที่มีสีสังสวยงามใช้ใหม่คะ แล้วเคยสงสัยใช้ใหม่คะว่าสีสังสดสวยในต้นไม้ดอกไม้ที่เราได้ชื่นชมกันนี้มาจากไหน

สีที่เราเห็นในส่วนต่างๆ ของพืช เช่น สีเขียวสดชื่นของใบไม้ สีแดงสวยงามหรือสีเหลืองสดใสในกลีบดอก สีเหล่านี้เกิดจากสารเคมีที่อยู่ในส่วนนั้นๆ สารเคมีที่ทำให้เกิดสีต่างๆ เหล่านี้เราเรียกรวมกันว่า รงควัตถุ หรือ Pigment นั่นเอง รงควัตถุมีอยู่หลายชนิด แต่ละชนิดก็ให้สีสังแตกต่างกันไป ซึ่งสีที่เราเห็น อาจเกิดจากรงควัตถุเพียงชนิดเดียว หรือเกิดจากรงควัตถุหลายๆ ชนิดที่อยู่รวมกัน ทำให้เห็นเป็นสีต่างๆ คล้ายกับการผสมสีเวลาเราวาดภาพนั่นเองคะ ตัวอย่างรงควัตถุที่น้องๆ อาจจะคุ้นเคยกันดีก็อย่างเช่น คลอโรฟิลล์ (Chlorophyll) ซึ่งให้สีเขียว ส่วนใดของพืชที่มีคลอโรฟิลล์อยู่ส่วนนั้นก็จะมิสีเขียว เช่นใบพืชทั่วไป แต่ถ้ามีรงควัตถุชนิดอื่นอยู่ร่วมด้วย สีที่ได้ก็อาจเปลี่ยนไป เช่นถ้าในใบมิแคโรทีนอยด์ (Carotenoid) ที่ให้สีเหลืองปนอยู่มาก สีของใบก็จะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอมเหลือง เป็นต้น

ใครที่สงสัยว่าสีสวยๆ ของพืชที่เราเห็นมาจากไหน คงได้ทราบแล้วนะะคะว่ามาจากรงควัตถุนั่นเอง แต่เจ้ารงควัตถุนี้ยังมีเรื่องที่น่าสนใจอีกมากทีเดียว เราจะมาทำความรู้จักกับรงควัตถุให้มากขึ้นในฉบับหน้า อย่าลืมติดตามให้ได้นะคะ

สวัสดีครับน้อง ๆ ที่น่ารักทุกคน พี่หวังว่าน้อง ๆ คงสบายดีกันนะครับ ตอนนี้เข้าหน้าหนาวแล้ว อย่าลืมดูแลสุขภาพกันดี ๆ นะครับ เดี่ยวจะไปโรงเรียนกันไม่ได้ สำหรับคนที่อยู่ภาคใต้ ช่วงนี้กำลังฝนตกหนัก ก็รักษาสุขภาพกันดี ๆ นะครับ

พอจะจำกันได้หรือเปล่าว่าฉบับที่แล้ว น้อง ๆ ได้รู้จักกับต้นอะไร ฉบับนี้พี่จะพาน้องขึ้นเหนือไปรู้จักกับดอกไม้ชนิดหนึ่งที่มีดอกสวยงามมาก ไม่น่าเชื่อว่าในป่าบ้านเราจะมีดอกไม้ชนิดนี้ให้เราเห็นกัน น้องหลาย ๆ คนคงรู้จักดอกกลีบลีที่เห็นขายกันตามตลาดต้นไม้ทั่วไป หรือตามร้านขายดอกไม้ แต่ดอกกลีบลีเหล่านั้นเป็นพันธุ์ไม้ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ดังนั้น ฉบับนี้พี่จะให้น้อง ๆ ทุกคนรู้จักดอกกลีบลีป่า หรือ ดอกแตรวง ดอกแตรวง มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า *Lilium primulinum* Baker var. *burmanicum* (W.W. Smith) Stearn อยู่ในวงศ์ Liliaceae ดอกแตรวงเป็นไม้ล้มลุกสูง 1 - 2 ม. มีหัวใต้ดิน ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับที่โคน และเรียงตรงกันข้ามที่ปลายยอด ใบรูปหอกหรือ รูปขอบขนาน เส้นใบออกที่โคนใบสามเส้น เรียงขนานตลอดความยาวของใบ ดอกออกเดี่ยว ๆ หรือ ออกเป็นช่อ มี 1-4 ดอก ส่วนกลีบรวม (รวมทั้งกลีบเลี้ยงและกลีบดอก) สีเหลือง โคนกลีบด้านในมีแต้มสีแดงเข้ม เกสรเพศผู้และเกสรเพศเมีย มีขนาดใหญ่เด่นชัด ถ้าง้อง ๆ ที่อยู่ภาคเหนือมีโอกาสได้เห็นก็ลองไปสังเกตดูนะครับ ว่าเหมือนดอกกลีบลีหรือเปล่าครับน้อง ๆ พี่ลืมบอกไปอย่างหนึ่งว่าดอกแตรวงนั้นยังมีกลิ่นหอมด้วยนะครับ

ดอกแตรวงสามารถพบได้ในภาคเหนือของประเทศไทย ที่ดอยสุเทพ ดอยอ่างขาง ดอยอินทนนท์ และ อีกหลายที่ของภาคเหนือที่มีความสูงประมาณ 1,000 ม. ขึ้นไปนะครับ และออกดอกในช่วงเดือนสิงหาคม ถึง กันยายน นะครับน้อง ๆ คราวนี้พี่มีรูปสวย ๆ ของดอกแตรวงมาให้ดูกันนะครับ แล้วก็อย่าลืมทำการบ้านกันนะครับ แล้วเจอกันฉบับหน้าครับ

ช่วงนี้เป็นช่วงปลายฤดูฝนหรือช่วงรอยต่อปลายฝนต้นหนาว เห็ดราต่าง ๆ ที่เกิดในหน้าฝนก็จะเริ่มหาได้น้อยลงและเริ่มเหี่ยวแห้งสลายไปอย่างรวดเร็ว ยกเว้นก็แต่พวกเห็ดกระด้างที่ขึ้นบนไม้และยังพอมีความชื้นก็สามารถเจริญเติบโตต่อไปได้ จนถึงฤดูฝนหน้าก็เจริญเติบโตงอกต่อออกมาได้เป็นดอกเห็ดขนาดใหญ่ขึ้นไป

ช่วงต้นฝนหรือฝนแรกในราวเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคมเห็ดที่จะงอกออกมาเป็นกลุ่มแรกก็คือเห็ดเหาะ หรือเห็ดถอบ [*Astraeus hygrometricus* (Pers.) Morgan] อยู่ในวงศ์ *Astraeaceae* น้อง ๆ บางคนอาจจะรู้จักและเคยลิ้มรสชาติอันโอชะมาบ้าง เวลาเคี้ยวจะดังกรุบกรอบและหวานมันอยู่ในปาก รูปร่างของเห็ดเหาะเป็นเม็ดกลม ด้านบนและด้านล่างแบนลง สีน้ำตาลอ่อนคล้ายก้อนหิน ผิวภายนอกอาจมีเส้นใยสีน้ำตาลติดอยู่ ภายในตรงกลางเป็นที่บรรจุผงสปอร์ ขณะดอกอ่อนภายในจะเป็นสีขาว แล้วเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลถึงสีดำ เมื่อดอกแก่เปลือกนอกจะแตกเป็นแฉกเห็ดชนิดนี้เป็นเห็ดไมคอร์ไรซาของไม้ในตระกูลไม้ยางนา เช่นไม้เต็ง ไม้รัง ไม้ยางเหียง ไม้พลวง ไม้ยางกราด ไม้ยางนา ชอบขึ้นในป่าเต็งรัง ป่าเต็งรังผสมไม้สนเขา เวลาเดินหาเห็ดชนิดนี้ก็สนุกและเพลินดี อาจต้องใช้ความชำนาญ บวกกับเป็นคนช่างสังเกตก็เพราะว่าเห็ดเหาะที่วันเวลาที่เห็ดเกิดจะเกิดอยู่ใต้ดินใกล้โคนต้นไม้แล้วค่อย ๆ ใหญ่ขึ้น ต้นไม้ให้สูงขึ้นและแตกออกทำให้เห็นเกิดอยู่บนพื้นดิน ถ้าเห็นพื้นดินมีรอยแตกแยกและนูนขึ้นก็ให้สงสัยว่าตรงนั้นจะมีเห็ดเหาะ บางครั้งก็มีใบไม้หรือต้นหญ้าปิดบังก็ต้องหาไม้คอยเขี่ย ชาวบ้านที่หาเห็ดเขาจะออกหากันตั้งแต่ฟ้ายังไม่สว่างก็หา พอสาย ๆ สัก 9 ถึง 10 โมงก็จะได้เห็ดเหาะกันมาคนละถุงใหญ่กันเลย

ในช่วงแรกที่เห็ดออกราคาเห็ดเหาะขายได้ราคาดี เขาขายกันเป็นลิตร โดยใช้กระป๋องลิตรดวงขายกันอาจสูงถึงลิตรละ 40 บาท พอเห็ดออกมามากราคาก็เริ่มตกอาจจะลิตรละ 5 บาท ถ้าง้อง ๆ ผ่านไปทางเหนือหรือสายอีสานก็จะเห็นสองข้างทางเขาเอาเห็ดมาวางขาย อาจกองละ 5-10 บาทหรือขายเป็นกระถงก็มี น้อง ๆ ลองนึกคำนวณดูสิว่าถ้าคิดง่าย ๆ ลิตรละ 5 บาทผลผลิตที่เก็บเห็ดได้วันละ 20 ลิตร ต่อคน ก็เป็นเงิน 100 บาท แล้วชาวบ้านหากันทุกบ้าน ในหมู่บ้านจะเป็นเงินเท่าไรและผลผลิตต่อวันที่ออกมามีปริมาณมากเพียงใด

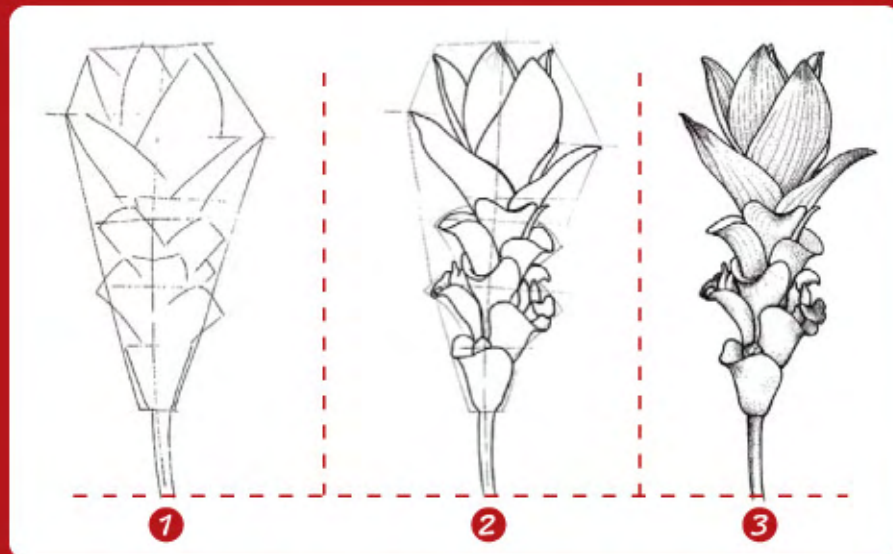
น้อง ๆ เห็นหรือยังว่าถ้ามีป่าไม้สิ่งมีชีวิตอื่นก็ได้อยู่อาศัยเจริญเติบโตมีความอุดมสมบูรณ์ชาวบ้านก็ขายได้เสริมจากการเก็บหาเห็ดเหาะขายนี้แค่เห็ดชนิดแรกชนิดเดียวที่ออกมายังมีเห็ดอื่น ๆ ที่ออกตามกันมาอีกให้หาเก็บ ดังนั้นในหน้าฝนจึงเป็นฤดูที่น่ามีความสุขของคนที่ชอบอยู่ใกล้กับป่า ดังนั้นพวกเราทุกคนต้องช่วยกันดูแลรักษาป่าไม้ของชาติไว้ให้ดีอย่าให้เกิดการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ป้องกันการเกิดไฟป่าแล้วเราจะได้มีป่ามีเห็ดไว้เก็บกินตลอดไป

เราเข้าเรื่องวาดรูปกับเลขนะค่ะ:

1. ร่างภาพคร่าวๆ ตามโครงร่างรูปทรงของดอกกระเจียวด้วยน้ำหมึกเส้นที่เบา
2. ร่างรูปทรงรายละเอียดส่วนต่างๆ ของดอกกระเจียวด้วยรูปทรงง่ายๆ
3. ร่างภาพลงรายละเอียดลายเส้นและตรวจสอบดูสัดส่วนให้ถูกต้องเหมือนแบบจริงก่อนแล้วจึงลงแสงเงาและลงน้ำหนัก ควรลงให้กลมกลืนและนุ่มนวล ไม่ยากเลยใช่ไหมลองวาดดูนะค่ะ

สวัสดีค่ะน้องๆ ทุกคน หลังจากฝึกวาดภาพดอกบัวหลวงในฉบับที่ 3 มาแล้วคราวนี้เรามาวาดรูปดอกกระเจียวบัวหรือบัวสวรรค์กันนะค่ะ ก่อนที่จะวาดเรามาทำความรู้จักกับดอกกระเจียวบัวกันก่อนนะค่ะ ดอกกระเจียวมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Curcuma alismatifolia* Gagnep. กระเจียวบัว ขมิ้นโคก เป็นชื่อพื้นเมือง หรือชื่อบัวสวรรค์คนทั่วไปอาจรู้จัก กุ่มดอกกระเจียวที่อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม อ. เทพสถิต จ. ชัยภูมิ น้องๆ เคยไปเที่ยวไหมนะค่ะ จะออกดอกช่วงเดือน มิถุนายน-สิงหาคม ถ้ามีโอกาสอย่าลืมไปเที่ยวนะค่ะ จะบอกให้ว่าสวยมากนะค่ะ

ต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัย...สาวหน้าฝน

ต้นนนทรี

สวัสดีค่ะน้องๆ ตอนนี้หนังสือพิมพ์จิ๋วของพวกเราได้ออกมาเป็นฉบับที่ 4 แล้วนะค่ะ แต่คอลัมน์นี้เพิ่งจะลงเป็นครั้งแรก น้องๆหลายคนที่กำลังจะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือที่ยังเป็นนักเรียนประถม มัธยมก็อาจจะสนใจต้นไม้ประจำแต่ละมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ฉบับแรกนี้พี่จะขอแนะนำให้น้องๆรู้จักกับต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คือต้นนนทรี รู้จักกันบ้างรึเปล่านะ นนนทรีเป็นพืชในวงศ์ถั่ว LEGUMINOSAE หรือ FABACEAE มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Peltophorum pterocarpum* (DC.) K. Heyne (เพล-โต-ฟอ-รัม เทอ-โร-คา-ปัม) นอกจากชื่อนนนทรีแล้ว ยังมีชื่อที่ใช้เรียกตามท้องถิ่นอีกหลายชื่อ เช่น กระดินป่า กระดินแดง และสารเงิน ลักษณะเป็นไม้ต้น สูงได้ถึง 25 เมตร กิ่งผลัดใบ เรือนยอดรูปร่มแผ่กว้าง ใบเป็นใบประกอบขนนกสองชั้นรูปไข่ ออกดอกเป็นช่อตั้งขนาดใหญ่ที่ปลายกิ่ง สีเหลือง มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ผลเป็นฝักเรียวยาว ยาว 10-12 ซม.ฝักอ่อนเป็นสีน้ำตาลแดงเด่นชัด ออกดอกในฤดูแล้งช่วงเดือน มีนาคม-มิถุนายน นนนทรีพบขึ้นตามธรรมชาติเฉพาะตามชายฝั่งทะเล และทางภาคใต้ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไปขึ้นได้ในดินทุกชนิด ชอบแสงแดดจัด ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด เนื้อไม้สามารถนำไปแปรรูปเป็นพื้นและฝาบ้านได้เป็นอย่างดี เปลือกมีสารแทนนินนำไปใช้รักษาโรคท้องร่วง หรือนำไปเคี้ยวเข้าน้ำมันนวดแก้ตะคริว กล้ามเนื้ออักเสบ และสามารถ

นำเปลือกต้นไปต้มจะให้สีน้ำตาลเหลืองใช้ในการย้อมสีผ้าฝ้ายบาติกในเกาะชวาอินโดนีเซีย

นนทรีเป็นต้นไม้สัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มาตั้งแต่ พ.ศ. 2506 โดยทางสมาคมนิสิตเก่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้กราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาทรงปลูกต้นนนทรีจำนวน 9 ต้นในวันศุกร์ที่ 29 พฤศจิกายน 2506 สาเหตุที่เลือกต้นนนทรี เพราะเป็นไม้ต้นมีอายุยืน ใบสีเขียวเข้ม อันหมายถึงสีเขียวขจีของเกษตร ใบแก่และดอกสีเหลือง อันหมายถึงสีเหลืองของคณะเกษตร ฝักของนนทรีไม่ยอมทิ้งต้นและทนทานในทุกสภาพอากาศของเมืองไทย ซึ่งแสดงว่า นิสิตเก่าทุกคนจะมีใจผูกพันอยู่กับมหาวิทยาลัยตลอดเวลา และสามารถทำงานประกอบอาชีพได้ทั่วทุกหนทุกแห่งทั้งในไร่ นา ป่าเขา ทั่วทั้งประเทศไทย

น้องๆหลายคนอาจจะเคยเห็นดอกสีเหลืองสดตัดกับพุ่มใบสีเขียวเข้มกันบ้างแล้ว แต่ถ้าน้องๆคนไหนที่อยากเห็นนนทรีนับเป็นร้อยๆ ต้นที่ปลูกประดับสองข้างถนนให้ความร่มรื่นอย่างสวยงาม ก็ลองไปดูที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน จ.นครปฐม ลีละรับรองว่าจะไม่มีผิดหวัง

พฤกษศาสตร์วันละคำ...ฉบับย่อ

“พืชพรรณไม้นานาชนิดในธรรมชาติ เด็กๆ เคยสังเกตกันบ้างไหมว่า พืชเหล่านั้นมีลักษณะนิสัย หรือนิสัย (Habit) เป็นอย่างไร? และมีถิ่นที่อยู่ หรือแหล่งที่อยู่ (Habitat) เป็นที่ใดบ้าง? หลายคนคงเริ่มสงสัยกับคำถามแล้วสิว่าจะตอบกันอย่างไร เพราะกว่าเราจะรู้จักใครซักคน ว่ามีนิสัยเป็นอย่างไรก็ต้องใช้เวลาในการคบกันสักระยะ และหากจะรู้จักถึงแหล่งที่อยู่อาศัยก็ต้องสนิทกันมากยิ่งขึ้นไปอีก แต่สำหรับในพืช เพียงแค่เราสังเกตจากลักษณะภายนอกทั่วๆ ไป โดยดูจากลำต้นรูปทรงของพืช ก็พอจะบอกลักษณะนิสัย หรือนิสัยของพืชได้เลย ส่วนถิ่นที่อยู่ หรือแหล่งที่อยู่ ก็ดูจากสภาพทั่วๆ ไปอีกเช่นกัน ว่าพืชนั้นขึ้นอยู่ในสถานที่แห่งใด”

หากเราจะแยกพืชออกเป็นกลุ่มๆ จากลักษณะภายนอกที่เห็น โดยดูจาก “ลักษณะนิสัยหรือนิสัย” (Habit) จะแบ่งได้ 5 ประเภท ดังต่อไปนี้ครับ

1. ไม้ต้น (Tree) หมายถึง พืชที่มีเนื้อไม้แข็ง (woody) มีลำต้นหลักเพียงหนึ่งเดียว ขนาดกลางถึงใหญ่ เช่น สัก อินทนิลน้ำ ประดู่ มะขาม ชีเหล็ก มะม่วง ชุน ฯลฯ
2. ไม้พุ่ม (Shrub) หมายถึง พืชที่มีเนื้อไม้แข็ง มีหลายลำต้นไม่มีลำต้นหลัก มักออกเป็นกอหรือเป็นพุ่มขนาดเล็กหรือขนาดกลางไม่สูงมาก เช่น ทรงบาดาล ยี่โถ กระถิน กุหลาบ ฯลฯ
3. ไม้ล้มลุก (Herb) หมายถึง พืชที่มีลำต้นหรือเนื้อไม้อ่อน (herbaceous) ลำต้นจะตายไปเมื่อหมดฤดูการเจริญเติบโต ซึ่งแบ่งย่อยออกได้อีก 3 ประเภท คือ
 - 3.1 พืชปีเดียว (Annual) เป็นพืชที่มีอายุ 1 ปีหรือ 1 ฤดูกาล แล้วจะตายไป เช่น ดาวเรือง ทานตะวัน ข้าวเจ้าต่างๆ
 - 3.2 พืชสองปี (Biennials) เป็นพืชที่มีอายุ 2 ปี ในปีแรกจะมีการเจริญเติบโตที่ไม่เกี่ยวกับการสืบพันธุ์ต่อมาในปีที่สองจะออกดอกผล และตายในที่สุด ได้แก่ หัวผักกาดแดง หัวแครอท กระหล่ำปลี
 - 3.3 พืชหลายปี (Perennials) เป็นพืชที่มีอายุมากกว่าสองปีหรือมีอายุหลายปี และมักออกดอกทุกปี ได้แก่ ขิง ข่า พุทธรักษา กล้วย พืชบางชนิดอายุยืนหลายปี ไม่ออกดอกผล แต่พอออกดอกผลเพียงครั้งเดียว ต้นก็จะตายไป เช่น ลาน ป่านศรনারายณ์ เป็นต้น
4. ไม้เลื้อย หรือไม้เถา (Climber) หมายถึง พืชที่มีลำต้น เป็นเนื้อไม้แข็งหรือเนื้อไม้อ่อน อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ โดยทั่วไปจะมีลำต้นเลื้อยพันหรือทอดขนานยาวกับหลักหรือต้นไม้อื่น ไม่สามารถทรงตัวตั้งตรงอยู่ได้โดยลำพังอาจมีมือเกาะ รากเกาะ ลำต้นพันรอบหลัก หรือมีหนามขอ ช่วยในการยึดเกาะ เช่น ตำลึง เล็บมือนางขมขนาด รสสุคนธ์ ฟักทอง องุ่น เถากระโถลึง สะบ้า ฯลฯ
5. ไม้ร่อนเลื้อย (Scandent) หมายถึง ไม้พุ่มบางชนิด หากมีหลักหรือร้านอยู่ใกล้ๆ ก็จะเลื้อยพันขึ้นไปกลายเป็นไม้เลื้อยในที่สุด เช่น การเวก สายหยุด เฟื่องฟ้า มะลิ เป็นต้น

ถึงตรงนี้เด็กๆ คงเข้าใจถึง ลักษณะนิสัย หรือนิสัยของพืช กันอย่างแจ่มแจ้งแล้วสินะ ซึ่งเราก็สามารถที่จะนำความรู้เกี่ยวกับลักษณะนิสัยของพืชมาจัดจำแนกพืชใกล้ตัวในเบื้องต้นได้ในระดับหนึ่ง เพื่อสำหรับการจะเป็นนักอนุกรมวิธานพืช หัดใหม่ ก็ลองไปสังเกตและจำแนกกลุ่มพืชดูเอานะ แล้วเราก็คอยมาว่ากันต่อในฉบับหน้ากับคำว่า “ถิ่นที่อยู่ หรือแหล่งที่อยู่ของพืช” กันนะครับ สำหรับฉบับนี้ขอให้โชคดีต้อนรับกับลมหนาวที่มาเยือนกันอย่างมีความสุขครับ

สารพันพรรณไม้...ฉบับย่อ

สวัสดีหลานๆ พบกับลุงบีอีกแล้ว ฉบับนี้อะไรเล่าเรื่องของกระดาดที่เราใช้ขีดเขียนและบันทึกข้อความต่างๆ หลานๆ ทราบหรือไม่ว่าคนสมัยก่อนเขาใช้อะไรมาทำกระดาดหรือเขียนแทนกระดาด เท่าที่ลุงจำได้เมื่อตอนเป็นเด็ก เวลาไปเรียนหนังสือชั้นประถม ใช้กระดานชนวนที่ทำจากแผ่นหินชนวนสีด้าเป็นแผ่นสี่เหลี่ยม มีกรอบไม้ขนาดประมาณ 10X12 นิ้ว เขียนด้วยดินสอหินหรือดินสอขาวที่ทำจากดินขาวปั้นเป็นแท่ง แต่เข้าใจว่าขณะนั้นมีการกระดาดในรูปแบบของสมุดให้ใช้แล้ว แต่คุณครูต้องการให้ใช้กระดานชนวน เพื่อประหยัดสามารถใช้แล้วลบ เขียนใหม่ได้ไม่สิ้นเปลือง

กระดาดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากพืชหลายชนิดขึ้นอยู่กับคุณภาพและวัตถุประสงค์ของการใช้กระดาดแต่ละประเภท เมื่อกล่าวถึงกระดาดเราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าแต่ละคนมีส่วนในการใช้กระดาดกันมากน้อยแค่ไหน โดยเฉพาะการใช้กระดาดในสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เอกสารตำราสำหรับตำราที่พวกเราต้องใช้ศึกษาเล่าเรียนและจดบันทึกข้อมูลต่างๆ ยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีก้าวหน้า อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ก้าวไกล การแข่งขันทางธุรกิจ ทำให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้คนได้รู้จักสินค้าจึงต้องทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ และหนีไม่พ้นในการโฆษณาทางสื่อสิ่งพิมพ์

แต่ในอดีตกระดาดไม่ได้ผลิตกันเป็นอุตสาหกรรมใหญ่อย่างในปัจจุบัน มีการทำกันเป็นอุตสาหกรรมเฉพาะในครอบครัว ในชุมชนเท่านั้น เพื่อวัตถุประสงค์ในการจดบันทึกที่สำคัญๆ เช่น ตำรับตำรายา คัมภีร์โบราณ หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น โดยใช้กระดาดจากพืช เช่น กระดาดจากต้นข่อย เรียกกระดาดข่อย กระดาดจากฟางข้าว เรียก กระดาดฟาง กระดาดจากต้นสา หรือปอสา เรียก กระดาดสา หรือใช้ใบของต้นลานมาเขียนข้อความโดยตรง

ในประเภทของกระดาดที่ทำจากต้นพืชหลายๆ ชนิด ปอกระสาหรือปอสา เป็นกระดาดที่มีการใช้มานาน และมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจนในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาการผลิตและการนำไปใช้ประโยชน์หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการนำไปใช้ในงานศิลปหัตถกรรม เช่น โคมไฟขงตุ้ง กระดาดทอของขวัญ กล้องครอบรูป เป็นต้น

ปอกระสาหรือปอสา มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Broussonetia papyrifera* Vent เป็นพืชในวงศ์ Moraceae จำพวกเดียวกับ ไทร มะเดื่อ ชุน หม่อน พบเห็นได้ทั่วไป โดยเฉพาะในพื้นที่ตามริมห้วย ริมทาง มีผลสุกสีส้มแดง ต้นเพศผู้กับต้นเพศเมียจะอยู่แยกกัน ในมีลักษณะรูปหัวใจ ขอบใบจักหรือเว้า มีขนนุ่มทั้งสองด้าน

ส่วนที่นำมาใช้ทำกระดาดจะใช้ส่วนของเปลือกของลำต้น นำมาผ่านกระบวนการเตรียมเยื่อกระดาด โดยการแช่น้ำให้เปลือกปอกระสาอ่อนตัวแล้วนำไปต้มใช้โซดาไฟหรือน้ำด่างจากขี้เถ้า เพื่อช่วยให้โครงสร้างของเปลือกปอกระสาเปื่อยและแยกจากกันเร็วขึ้น แล้วนำมาล้างน้ำจนหมดด่าง จากนั้นนำเยื่อมาทุบด้วยมือหรือตีด้วยเครื่องแล้วจึงนำเยื่อใส่ในอ่างหรือภาชนะที่เหมาะสม ใส่ในน้ำในระดับที่พอเหมาะ แล้วคนเยื่อในอ่างให้ทั่ว เพื่อให้เยื่อลอยตัวและกระจายออกจากกันอย่างสม่ำเสมอ จากนั้นทำแม่พิมพ์สำหรับทำแผ่นกระดาดมาซ้อนเยื่อนำไปผึ่งแดดให้แห้งต่อไป

กระดาดสาจึงเป็นอีกผลิตภัณฑ์หนึ่งที่ได้จากพืช ที่เราสามารถพบเห็นได้ทั่วไป แต่อาจจะไม่รู้จักหรือมองข้ามคุณค่าของพันธุ์ไม้ชนิดนี้ ทั้งๆ ที่หลานๆ อาจเคยนำกระดาดสามาใช้ประดับตกแต่งห้องของขวัญ หรือทำการ์ดอวยพรปีใหม่ วันเกิดให้กับเพื่อน หรือคุณพ่อคุณแม่มาแล้ว ก็หวังว่าหลานๆ คงจะพอรู้จักว่ารูปร่างหน้าตาของต้นปอกระสาและเห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของพรรณไม้ชนิดนี้

ขมิ้นโคกหรือกระเจียวบัว

กัสตาเวีย

บัวฝรั่งดอกเหลือง

ขมิ้นแดง

บัวผุด

สวัสดีครับหลาน ๆ ฉบับนี้ลุงพฤษภจะพาไปรู้จักพืชที่มีชื่อเรียกภาษาไทยเหมือนกัน แต่หมายถึงพืชต่างชนิดกัน ทำให้เกิดความสับสนเกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน

หลาน ๆ เคยได้ยินคำว่า บัวสวรรค์ หรือเปล้าครับ ชื่อนี้หมายถึงพืชหลายชนิดครับ ชนิดแรกเลยที่ลุงพฤษภจะพาไปรู้จักก็คือบัวสวรรค์ที่มีชื่ออื่นเรียกอีกว่าขมิ้นโคกหรือกระเจียวบัว (*Curcuma alismatifolia* Gagnep.) ชนิดนี้เป็นไม้ล้มลุก พบมากที่อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิครับ ดอกจะบานสะพรั่งเต็มที่ มองเห็นเป็นทุ่งสีชมพูประมาณเดือนกรกฎาคมของทุกปีครับ ชนิดที่สองคือบัวสวรรค์ที่มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าขมิ้นแดง (*Curcuma roscoeana* Wall.) เป็นไม้ล้มลุก พบมากทางภาคเหนือโดยเฉพาะที่จังหวัดตากครับ ช่อดอกเป็นสีแดง ดอกบานเต็มที่ในช่วงเดือนสิงหาคมประมาณวันแม่ครับ

ถ้าหลาน ๆ อยากไปเที่ยวในวันแม่ ไม่ได้ที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพาเจริญ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เจ้าหน้าที่อุทยานฯ ได้นำมาปลูกไว้รอบสำนักงานสวยงามมาก ชนิดที่สามคือบัวสวรรค์ที่มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าบัวฝรั่งดอกเหลือง (*Zephyranthes citrina* Baker) ชนิดนี้เป็นไม้ล้มลุกต่างประเทศที่นำเข้ามาปลูกในประเทศไทย เวลาออกดอกพร้อมกันจะเป็นทุ่งสีเหลืองสะพรั่ง ออกดอกในช่วงฤดูฝน หลาน ๆ ไปชมได้ที่สวนพฤกษศาสตร์แห่งแรกของประเทศไทย คือสวนพฤกษศาสตร์พุแค จังหวัดสระบุรีครับ ชนิดที่สี่คือบัวสวรรค์ที่มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าบัวผุด (*Rafflesia kerrii* Meijer) เวลาดอกบานเต็มที่ที่มีความกว้างเป็นเมตร ชื่อบัวผุดเป็นชื่อที่นิยมเรียกมากกว่า พืชชนิดนี้อาศัยเกาะอยู่บนรากของไม้เถาที่มีชื่อเรียกว่าเครือเขาน้ำ ไม้เถาชนิดนี้พบขึ้นอยู่ในป่าดิบชื้นที่สมบูรณ์ทางภาคใต้ครับ ถ้าป่าถูกทำลายก็จะไม่มีต้นเครือเขาน้ำให้บัวสวรรค์หรือบัวผุดขึ้นอยู่ ถ้าหลาน ๆ อยากเห็นดอกไม้ยักษ์ชนิดนี้ ไปเที่ยวชมได้ที่อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานีครับ ดอกจะบานในช่วงฤดูฝน ชนิดที่ห้าคือบัวสวรรค์ที่มีชื่อเรียกอีกชื่อว่ากัสตาเวีย (*Gustavia gracillima* Miers) ชนิดนี้เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก นำเข้าจากต่างประเทศเข้ามาปลูกในประเทศไทย ดอกสวยงาม มีลักษณะคล้ายดอกบัวจึงเรียกว่าบัวสวรรค์ครับ เห็นไหมครับว่าบัวสวรรค์หมายถึงพืชหลายชนิด แล้วชนิดที่เรากำลังพูดถึง ถ้ามีต้นมีดอกหรือมีรูปอยู่ในมือละ หมายถึงต้นไหน

หลาน ๆ จะเห็นว่าบัวสวรรค์ทั้งห้าชนิดที่กล่าวถึง ลุงพฤษภได้ให้ชื่อภาษาอังกฤษกำกับไว้ด้วย ชื่อเหล่านี้เป็นชื่อพฤกษศาสตร์ครับ หลาน ๆ ยังไม่ต้องอ่านก็ได้ครับเพราะออกเสียงค่อนข้างยาก พืชทุกชนิดในโลกนี้มีชื่อพฤกษศาสตร์ที่ถูกต้องเพียงชื่อเดียว ชื่อไทยอาจมีได้หลายชื่อ แล้วแต่จะเรียก หรือดังตัวอย่าง บัวสวรรค์ ข้างต้น ชื่อเหมือนกันแต่หมายถึงพืชต่างชนิดกันได้ ชื่อพฤกษศาสตร์ให้ไว้เพื่อแก้ความสับสนหรือให้ไว้เพื่อเข้าใจถูกต้องตรงกันว่าหมายถึงพืชชนิดใดกันแน่

ต้นไม้ประจำจังหวัด

● ตองกลาง

ช้างน้าว

■ สวัสดีครับน้อง ๆ เป็นไงกันบ้างครับฉบับที่พี่เขียนอยู่ตอนนี้ น้อง ๆ คงจะปิดเทอมกันแล้วช่วงนี้ ก็ปลายฝนต้นหนาวแล้วแต่ทำทางบินี้ฝนจะตกนานหน่อยนะครับ พี่ก็จะสั้นปิ๊กแล้วเวลาผ่านไปรวดเร็วจริงผ่านมานี้ก็ฉบับที่ 4 แล้ว ในฉบับนี้พี่จะพาน้อง ๆ ไปทำความรู้จักกับต้นไม้ประจำจังหวัดทางภาคอีสานบ้าง นั่นก็คือ จังหวัดมุกดาหาร โดยมีต้นไม้ประจำจังหวัดคือ "ช้างน้าว" ต้นช้างน้าว มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่าออกเสียง ว่า อ็อกนา อินทิเกรอิม่า [*Ochna integerrima* (Lour.) Merr.] วงศ์ Ochnaceae

■ ลักษณะโดยทั่วไปของช้างน้าวเป็นไม้ต้นขนาดเล็ก สูงประมาณ 3 ถึง 8 เมตร ตามปลายกิ่งจะมีก้านชูดอกที่แข็งและแหลม ใบออกเป็นใบเดี่ยว เรียงสลับใบจะมีลักษณะเป็นรูปขอบขนาน รูปไข่กลับ หรือรูปใบหอกกลับ กว้างตั้งแต่ 4 ถึง 7 เซนติเมตร ยาว 8 ถึง 18 เซนติเมตร ปลายใบเรียวแหลม หรือมน โคนใบจะสอบแหลม ที่ขอบใบจะมีลักษณะเป็นจักถี่ ๆ แผ่นใบเรียบเกลี้ยงเป็นมัน ดอกสีเหลือง ออกเป็นช่อสั้นตามกิ่ง เมื่อบานแล้วจะมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3 ถึง 4 เซนติเมตร ผลมีลักษณะกลม เมื่อสุกแล้วจะเปลี่ยนเป็นสีดำ โดยมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เซนติเมตร ชื่ออื่น ๆ ที่ใช้เรียกช้างน้าวอาจจะไม่เหมือนกันในแต่ละจังหวัดนะครับ เช่น ช้างโน้ม ช้างโหม กำลังช้างสาร ตาลเหลือง เป็นต้น ■ ■ ■

■ ต้นช้างน้าวมีถิ่นกำเนิดอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในประเทศไทยพบที่จังหวัดระนอง จันทบุรี นครสวรรค์ บุรีรัมย์ นครราชสีมา ตรด ระยอง เชียงใหม่ ราชบุรี กาญจนบุรี โดยจะเริ่มออกดอกในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม ประโยชน์ของต้นช้างน้าวนั้นก็ใช้ ส่วนราก สามารถขับพยาธิได้ แก่น้ำเหลืองเสียแล้วก็ปลูกเป็นไม้ประดับ น้อง ๆ สามารถนำต้นช้างน้าวไปขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด ตอนกิ่ง และปักชำกิ่งได้ ฉบับนี้พี่ขอแนะนำ น้อง ๆ ไปก่อนนะครับฉบับหน้าคงได้พบกับพิทน้ำเลยนะครับ ■ ■ ■

หลังจากได้รู้จักกันผ่านสองฉบับแล้ว น้องๆ คงได้ทราบถึงที่มาของคำว่า ห้องสมุด (Library) อีกทั้งคงมีน้องอีกหลายคนที่ได้รู้จัก “หอพรรณไม้ (Forest Herbarium) และห้องสมุดพฤกษศาสตร์ (Botanical Library)” กันมากยิ่งขึ้นเพราะได้เคยไปเยี่ยมชมมาแล้ว และนี่ก็เป็นรูปที่ท่านรัฐมนตรี มาเยี่ยมชมหอพรรณไม้และห้องสมุดฯ เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2550

เอ...ว่าแต่น้องๆ เคยสงสัยไหมคะว่า ห้องสมุดมีกี่ประเภทแล้วห้องสมุดพฤกษศาสตร์ของพี่จะจัดเป็นห้องสมุดประเภทไหนกันเนอะ.....พอจะทราบกันไหมคะ

ที่จะบอกให้ก็ได้ว่า.....โดยทั่วไปห้องสมุดจะแบ่งออกเป็น 5 ประเภทด้วยกันคือ

- ห้องสมุดโรงเรียน (School Library)
- ห้องสมุดประชาชน (Public Library)
- หอสมุดแห่งชาติ (National Library)
- ห้องสมุดเฉพาะ (Special Library)
- ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย (College and University Library)

อย่างนี้น้องๆ คงพอเดาได้ใช่ไหมคะว่า “ห้องสมุดพฤกษศาสตร์ (Botanical Library)” ของพี่น่าจะจัดอยู่ในประเภทใด คำตอบคือ “ห้องสมุดเฉพาะ (Special Library)” ซึ่งหมายถึงห้องสมุดที่จัดตั้งขึ้นในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เป็นแหล่งรวบรวมสารนิเทศที่มีเนื้อหาเฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่ง เพื่อให้บริการสารนิเทศ แก่บุคลากรตามปณิธาน และเป้าหมายการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

เพราะ “ห้องสมุดพฤกษศาสตร์” จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานของส่วนราชการ โดยได้เริ่มก่อตั้งขึ้นพร้อมๆ กับงานสำรวจและวิจัยพรรณไม้ ซึ่งเริ่มแรกอยู่ภายใต้ กองสืบค้น กรมป่าไม้ ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบราชการบริหาร จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงส่วนราชการของกอง และกรม เป็นลำดับต่อๆ มา โดยปัจจุบันห้องสมุดพฤกษศาสตร์ สังกัดฝ่ายจัดการตัวอย่างพรรณไม้ และฐานข้อมูลพรรณพฤกษชาติ สำนักงานหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีหน้าที่ดำเนินการจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารนิเทศ ทางด้านพฤกษศาสตร์ เพื่อให้เป็นห้องสมุดที่สมบูรณ์และทันสมัยที่สุดในภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อเอื้ออำนวยแก่นักวิจัยและเจ้าหน้าที่ในการศึกษาวิจัยพืช สำหรับจัดทำระบบฐานข้อมูลพรรณพฤกษชาติของประเทศไทย (Flora of Thailand) อีกทั้งการจัดพิมพ์เอกสารวิชาการทางด้านพฤกษศาสตร์ สำหรับเผยแพร่ทั่วโลก เช่น วารสาร Thai Forest Bulletin (Botany) รวมทั้งหนังสือพิมพ์จุลวิถีน้องๆ กำลังอ่านอยู่นี้ด้วยคะ

ในฉบับถัดไปพี่คนงามจะได้เล่าถึงเรื่องราวของห้องสมุดพฤกษศาสตร์และสาระที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดให้น้องๆ ได้ทราบกันอีกอย่าลืมนัดติดตามกันนะคะ...สวัสดีค่ะ

นายทะเบียน

■ พี่ต่าย

น้องพลและน้องเจ๊เจ๋ เยี่ยมชมสวนพฤกษชาติสิรินธร เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่

น้องไป๋กับน้องพี่พี่มาชมสวนพฤกษชาติสิรินธร เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่

สวัสดีคะน้องๆ พบกันอีกครั้งแล้วนะคะ มาคราวนี้พี่จะมาชวนน้องๆ ร่วมสนุกกัน โดยการส่งภาพถ่ายสวยๆ ของตัวน้องเองที่ได้ไปเที่ยวสถานที่ต่างๆ ในช่วงวันหยุด เช่นอุทยานแห่งชาติฯ สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ สวนพรรณไม้มดลูก ไม้ประดับ ฯลฯ มาแบ่งปันให้เพื่อนๆ ได้ดูกันหรืออยากจะได้เรื่องจากภาพความประทับใจในสถานที่ ที่น้องๆ ได้ไปเที่ยวชมมาก็ได้คะ

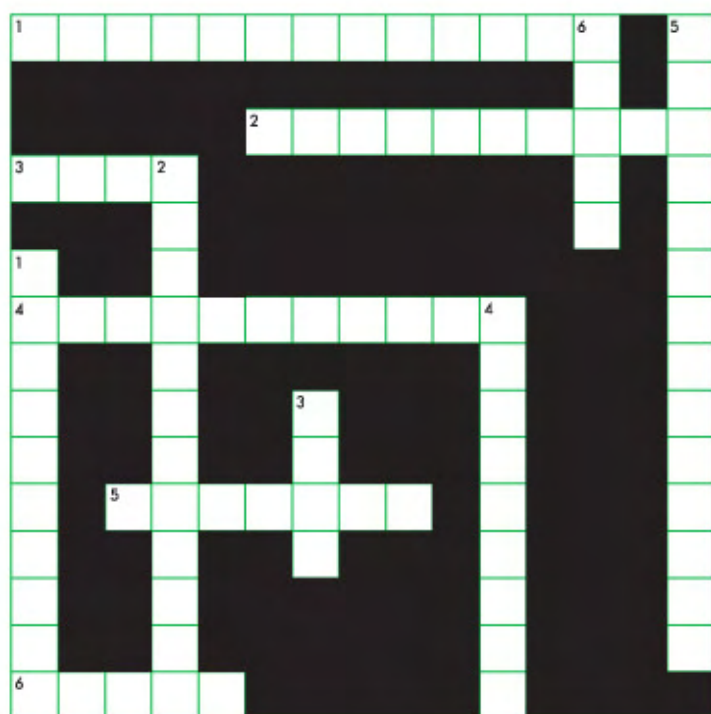
ภาพที่เห็นนี้เป็นภาพของน้องๆ สมาชิกหนังสือพิมพ์จุลวิถีน้องๆ ที่ส่งมาฝากเพื่อนๆ สวยๆ ทั้งนั้นเลยนะคะ ใครที่มีภาพสวยแบบนี้ก็อย่ารอช้าจะรีบส่งมาเลยคะ พี่จะได้นำมาลงในหนังสือพิมพ์จุลวิถีน้องๆ ต่อไปแล้วพี่จะรอแนะคะ

ยังมีอีกอย่างคะ สำหรับน้องๆ หรือทางโรงเรียน หน่วยงานต่างๆ ที่สนใจอยากได้โปสเตอร์ขนาดใหญ่ภาพสีสดสวยเรื่อง **โลกร้อน บรรเทาได้ด้วยมือเรา** เขียนจดหมายมาขอได้นะคะ ถึงคุณป้าอบเชย บรรณาธิการของเรา และบอกความประสงค์ที่จะนำไปใช้ด้วยคะ ทางเราจะจัดส่งไปให้ ตัวนคะของมีจำนวนจำกัด

หนังสือพิมพ์จุลวิถีน้องๆ (คุณป้าอบเชย)
สำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
61 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

หน้านี้มีรางวัล

ฉบับนี้พี่จะให้น้องได้ทบทวนคำศัพท์ภาษาอังกฤษกันครับ โดยจะต้องใช้หนังสือพิมพ์หรือเล่ม 2 และ 3 มาช่วยหาคำศัพท์กันอีกแล้ว จะได้รู้ว่าน้องๆอ่านหนังสือพิมพ์หรือกันครบทุกหน้าหรือเปล่า?

แนวนอน	แนวตั้ง
1. ชื่อวิทยาศาสตร์ของต้นจาก	1. ชื่อสามัญของต้นสาละลังกา
2. พืชกินแมลง	2. ต้นคริสต์มาสและต้นกาบะซงคำ
3. ไบโกลูก	3. อุปกรณ์ที่ติดบริเวณโดยรอบพืช ทำให้เสียรูปทรงในส่วนนั้นไป
4. โถงทางน้ำจัดอยู่ในวงศ์	4. ลูกบิดและลูกจาก ที่เห็นเป็นเนื้อสีขาวใสๆ ได้มาจาก
5. พืชสกุลหนึ่งที่ชอบนำใบใส่ในไอศกรีมและช็อกโกแลต	5. พืชสกุลอยู่ในวงศ์
6. ห้องสมุดในภาษาละติน	6. ไบพุ่ม

เฉลยเกมสัปดาห์

P	A	P	H	I	O	P	E	D	I	L	U	M	X	R
B	O	P	E	R	T	Y	U	I	O	P	A	O	Q	P
C	H	L	O	R	O	P	H	Y	L	L	S	S	D	Q
D	C	A	A	S	D	F	G	H	J	K	L	S	E	R
E	R	N	Z	X	C	V	B	N	M	L	K	E	F	S
F	T	T	Q	A	S	D	F	G	H	S	J	S	G	T
G	O	K	W	E	R	T	Y	U	H	I	O	P	H	U
H	D	I	C	O	T	Q	S	T	L	A	V	L	O	V
I	P	N	S	D	F	G	R	H	J	K	K	L	P	W
J	Q	G	Z	X	C	O	V	B	N	M	K	L	O	X
K	R	D	L	K	W	J	G	F	B	D	S	A	M	Y
L	S	O	A	N	B	C	D	E	F	G	H	I	A	Z
M	T	M	R	Z	D	G	M	O	N	O	C	O	T	A
N	B	O	X	L	I	V	E	R	W	O	R	T	H	S
P	H	O	T	O	S	Y	N	T	H	E	S	I	S	C

สบู่ดำ

ผมได้ยินมาว่ามีเด็กกินลูกสบู่ดำแล้วตาย คุณป้าช่วยแนะนำให้ผมรู้จักหน้าตา ลูกสบู่ดำได้หรือไม่ครับ จะได้ระวังและแนะนำน้องๆไม่ให้แตะต้องครับ..... จาก หนูหมอลังคดอย

แล้วคอยหน้าบ้านหลานชื่ออะไรละคะ ดีแล้วค่ะถ้าเราไม่รู้เรื่องอะไร ก็ต้องไม่หาความรู้ ไม่ต้องอาย ความรู้สามารถเรียนทันกันหมดค่ะ สำหรับลูกสบู่ดำจริงๆก็คือ ผลนั่นเองค่ะ แต่คนชอบเรียกผลว่าลูก เช่น ลูกสมอ ลูกเงาะ ลูกทับทิม ลูกชมพู

ป้าอบเชย

ถามมา-ตอบไป

ลูกสบู่ดำจึงเป็นผลของต้นสบู่ดำ เราต้องพยายามเรียกส่วนต่าง ๆ ของพืชให้ถูกต้องตามหลักวิชาการจะได้ไม่มั่วไปมา ส่วนชื่อพฤกษศาสตร์ของสบู่ดำคือ *Jatropha curcas* L. เป็นพืชในวงศ์เดียวกับ เปล้า มะไฟ มันสำปะหลัง ชื่อวงศ์คือ Euphorbiaceae อย่าเอ๊ะชื่อก่อนนะคะที่ป้า ลุง พี่ ๆ ยัดเยียดชื่อพฤกษศาสตร์ ชื่อวงศ์ ให้หลานๆจำกันไม่ไหวทำไม จำกันไว้เถอะค่ะ ไม่เสียหลายหรอก ใครจำได้แม่นและรู้สึกชอบพวกชื่อ-ชื่อ-ชื่อ เหล่านี้ รับรองเลือกเรียนเป็นนักพฤกษศาสตร์แบบพวกป้าได้เลย

เรามารู้จักหน้าตาของต้นสบู่ดำ ต้นไม้โตมักคะ ใบโตเห็นชัดคะ ออกไปทางกลมๆ ขอบอาจจัก ดอกแยกเป็นดอกเพศผู้และดอกเพศเมีย ออกเป็นช่อคะ ดอกเล็กนิดเดียวเอง ประมาณ 6-8 มม. จะดูส่วนต่างๆของดอกให้ชัดต้องใช้ hand lens ถ้าใครได้เคยมาอบรมพฤกษศาสตร์กับเราแล้ว ได้รับแจกไปนั้นแหละคะ เอามาส่องดูได้เลย ส่วนสีของดอกก็ออกเหลืองอ่อนๆ ผลกลมๆ รีๆ สีเขียวขนาดประมาณ 2-3 ซม.คะ เอ้า! ดูรูปให้ชัดไปเลยคะ

อ้อ! เกือบลืมบอก เมล็ดมีพิษมาก อย่ากินเข้าไปเขียวคะ หลานๆ ที่อยู่ตามต่างจังหวัดต้องอย่าเที่ยวเก็บพืชแปลกๆกินเข้าไปนะคะ เพราะพืชบางชนิดมองดูน่ากินแต่ก็มีพิษอย่างมหันต์ ถ้าต้องการชิม เขาให้แตะแค่ปลายๆ ลิ้น ถ้ารู้สึกซ่าๆ ซาๆ ลิ้นจะก่อริบ้วนทิ้งทันที และต้องถ่มน้ำลายทิ้งตามไปด้วยคะ อย่างลิ้นเข้าไปเด็ดขาด ส่วนน้ำมันที่สกัดได้จากเมล็ดสบู่ดำ เอามาใช้เป็นพลังงานทดแทนน้ำมันดีเซลได้คะ ใครอยากรู้เรื่องอะไรอีก ถามมาเลยคะ ยินดีตอบทุกข้อสงสัยของหลานๆ